

**КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА
ВИКЛИКИ ЧАСУ: ЄВРОПЕЙСЬКА СКЛАДОВА**

*(оглядова довідка за матеріалами преси, Інтернету та
неопублікованими документами за 2014–2015 рр.)*

Сьогодні, коли Україна опинилася в центрі уваги багатьох світових засобів масової інформації, викликаючи водночас захоплення і співчуття політикуму та громадськості, на перший план вийшло питання іміджу нашої держави як умови національної безпеки. Адже в міжнародному конкурентному середовищі часто саме імідж визначає місце країни у світосистемі, забезпечуючи додаткові інвестиції в економіку, укладення вигідних міжнародних угод, спрямування туристичних потоків тощо.

Таким чином, визнання світовою спільнотою історично-культурної суб'єктності України стало першим кроком, завдяки якому ставлення до нашої країни змінилося кардинально: від негативного, коли політичні негаразди всередині України тягнули міжнародний імідж на дно, до позитивного – на тлі поновлення євроінтеграційного курсу держави.

Зважаючи на те, що будь-яка іміджева кампанія має базуватися на сформованому в свідомості міжнародної спільноти стрижневому, узагальнюючому образі-ідеї країни, який, у свою чергу, повинен бути максимально лаконічним, зрозумілим та конкурентним, неабиякої важливості набуває культурна дипломатія – особлива сфера дипломатичної діяльності, орієнтована на сприяння і промоцію української мови, мистецтва та культурної спадщини через проведення культурних і мистецьких заходів, пропагандистську роботу культурних інституцій за кордоном [1].

Політика культурної дипломатії є одним із проявів інноваційних зрушень у галузі культури з огляду на ті перспективи, які вона відкриває для зміцнення міжнародного іміджу України в її нових реаліях. Від ефективності окресленої політики залежить вирішення таких питань, як налагодження багатовекторної плідної співпраці з іноземними партнерами й реалізація на регулярній основі різноманітних копродукційних проєктів, підвищення конкурентоспроможності національного культурного продукту та багато інших опцій, покликаних формувати на світовому ринку самий бренд „Україна” [2].

Доречно пригадати, що тривалий час Україна мала досить тривіальний і звulьгаризований образ для світу, часом невіддільний від російського. Наша держава мала репутацію невливової, маловідомої країни

з неефективною владою і законодавством, із невизначеними напрямками й стратегіями подальшого розвитку, а відтак – непередбачуваною, до того ж, залежною від Росії. Помітне увиразнення національної культури розпочалося тільки після Помаранчевої революції 2004 року, коли відбулося відмежування як від пострадянської, так і від російської масової культури, набуття власного обличчя з характерними рисами [3].

У наші дні проблема упізнання України в світі є ще більш актуальною, зважаючи на агресивну політику Російської Федерації по відношенню до нашої держави та поширення нею неправдивої інформації щодо поточних подій. Тож, як країна, що веде не до кінця зрозумілу західному обивателю війну в постреволюційних умовах, українці мають оперативно подбати про свій культурний імідж, аби запобігти його спотворенню, позитивно вплинути на уявлення міжнародної спільноти про Україну, завадивши таким чином розповсюдженню Росією брехні про фашистську хунту. Іншими словами, на часі посилити культурну складову присутності України на міжнародній арені шляхом звернення до засобів культурної дипломатії, так званої „м’якої сили” зовнішньої політики [4].

Культурна дипломатія у практичному вимірі передбачає встановлення більш змістовних і динамічних міжнародних зв’язків, ніж дипломатія традиційна. Серед її сучасних взірців – діяльність українських культурних представництв за кордоном, покликаних забезпечити присутність України в інформаційному просторі інших держав, створити надійне підґрунтя для регулярних культурних обмінів тощо.

Такі представництва у форматі культурно-інформаційних центрів діють у складі закордонних дипломатичних установ України. Зазначені осередки було створено на виконання Указу Президента України „Про культурно-інформаційний центр у складі закордонної дипломатичної установи України” № 146/2006 від 20 лютого 2006 року. Їх основне завдання – сприяння розвитку міжнародного співробітництва України, зокрема в галузі культури та освіти, в державі перебування.

Станом на грудень 2013 року в європейських країнах існувало 17 культурно-інформаційних центрів у складі закордонних дипломатичних установ України: в Австрії, Бельгії, Білорусі, Болгарії, Греції, Грузії, Естонії, Іспанії, Італії, Молдові, Польщі, Португалії, Румунії, Туреччині, Угорщині, Франції, Чехії. При Посольстві України у ФРН діє інформаційно-культурна агенція України [2].

Сьогодні дипломатичні установи України постали перед новими реаліями – необхідністю забезпечити міцну платформу не тільки для промоції української культури в Європі, але й для донесення достовірної інформації про події в Україні до широких верств населення. Саме тому, в контексті світової підтримки України в умовах Революції Гідності та збройної агресії на сході України, 2014–2015 роки відзначилися в роботі наших дипломатичних місій цілою низкою різноманітних культурно-

просвітницьких заходів. Такі акції, як показує практика, є одним із найбільш дієвих факторів впливу країни за кордоном.

Яскравою ілюстрацією до вищенаведених тез може слугувати діяльність Посольства України в Королівстві Бельгія. Так, за сприяння дипустанови 9–12 грудня 2014 року в приміщенні Європарламенту в Брюсселі в рамках конференції „Україна як тест на європейську солідарність” було представлено фотовиставку „Донбас: війна і мир”. До експозиції увійшли 60 фотографій, які відобразили найбільш драматичні епізоди зіткнення війни та миру на теренах нашої батьківщини. Автори знімків: професійні фотографи, журналісти, місцеві мешканці, бійці АТО, волонтери. Також тут показали першу частину документального фільму Х. Бондаренко „Україна: Скрізь вогонь. Після визволення”, що розповідає про тисячі свідків російської агресії на Донбасі, страждання та випробування цивільного населення у зоні конфлікту [5, 6].

Вже в поточному році, в день відзначення річниці Революції Гідності, представники дипломатичного корпусу України та української діаспори взяли участь у богослужінні, яке відбулося в соборі Нотр Дам дю Саблон у бельгійській столиці. Службу правив настоятель Української греко-католицької церкви Святого рівноапостольного князя Володимира отець Олег. Поминаючи Небесну сотню, яка віддала життя за краще майбутнє України під час трагічних подій на Майдані Незалежності минулого року, та тих, хто пав смертю хоробрих у боротьбі за незалежність та територіальну цілісність нашої держави проти російського агресора, отець Олег подякував усім українцям за ту посильну жертву, яку вони роблять заради незалежної, вільної, процвітаючої України. На завершення заходу діти українських дипломатів й учні Української недільної школи в Брюсселі виступили з добіркою віршів, присвячених героям Небесної Сотні [7].

У березні 2015-го в приміщенні престижного брюссельського мистецького центру „Vozar” відбулася прем’єра фільму українського режисера С. Лозниці „Майдан”. Цьому показу передувала півторагодинна дискусія за участю режисера та журналістів з Румунії, Польщі, Латвії, які ділилися своїми враженнями від подорожей в Україну у період Майдану. Дискусія була організована Мережею європейських національних інститутів мистецтв у Брюсселі (EUNIC). Темою дебатів стало сприйняття східноєвропейською інтелігенцією політичної та соціальної кризи в Україні, яка призвела до Революції Гідності, а також війни у східному регіоні країни. Голоси європейців стали цінним матеріалом для подальших роздумів.

Учасники дебатів засудили російську агресію проти України та одноставно заявили, що митці Європи підтримують Україну в її боротьбі проти російської агресії. Вони також закликали звільнити українського режисера О. Сенцова та інших українських громадян, незаконно ув’язнених у Російській Федерації [8].

Темі Майдану було присвячено художню виставку під назвою „Стіна. 28.01–08.03.2014” відомого українського художника М. Вайсберга, яка

проходила влітку 2014 року в Європейському домі у Лондоні. Цикл із 28 картин відобразив найдраматичніші дні протистоянь у центрі української столиці. Це вже другий етап великого проекту в просторі й часі „Майдан. Україна. Шлях до свободи”, який стартував у німецькій столиці в Музеї Берлінського муру. Організатором заходу є аукціонний дім „Дукат” та Посольство України у Великій Британії у співпраці з Представництвом Європейської комісії в Лондоні. Посол України у Великій Британії В.Д. Хандогій підкреслив важливість мистецтва як форми культурної дипломатії, покликаної пояснити світу події, що відбуваються в Україні [9].

А от за сприяння Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина лише у Берліні вдалося організувати понад 100 заходів, присвячених буремним подіям в Україні й покликаних у той чи інший спосіб розповісти правду про Україну.

Так, у червні 2014 року в галереї Німецької служби академічних обмінів паралельно з 8-ю Берлінською бієнале відбулася виставка „The Ukrainians”. На ній було презентовано твори українських політично активних представників образотворчого мистецтва та літератури різних поколінь. У виставці брали участь: Б. Кляйн (мистецтвознавець, куратор виставки), Ю. Андрухович, Є. Белорусець, М. Кадан, Ж. Кадирова, О. Хоменко, В. Кузнецов, Ю. Лейдерман, Л. Наконечна, О. Мельник, Б. Михайлов, К. Міщенко, В. Ралко, М. Рідний, художня група „REP”, Ш. Снайдер, О. Брюховецька та С. Жадан [10].

Упродовж чотирьох днів серпня в столиці Німеччини тривав щорічний „Фестиваль миру” (Friedensfestival Berlin), метою якого є боротьба за мир, проти голоду, насильства, нерівності, використання звичайної та ядерної зброї тощо. У рамках цього масштабного заходу учасники з різних країн зазвичай представляють свої інформаційні стенди. На цей раз одним із найпопулярніших наметів став Інформаційний стенд України, організований місцевою громадською організацією „Варта Євромайдану” у співпраці з нашим Посольством. До речі, в оформленні національного стенду допомагала українська громадська ініціатива „Автомайдан”, що подорожує містами Європи задля підтримки України. Тож, завдяки цій акції вдалося привернути увагу багатьох мешканців та гостей Берліну до подій, що відбуваються в Україні, донести актуальну інформацію та факти, а також зібрати чималі кошти на потреби української армії.

Щасливу нагоду дізнатися більше про сучасну прозу та лірику авторів з усього світу отримали гості та учасники XIV Міжнародного літературного фестивалю, організованого у столиці Німеччини 10–20 вересня. Нашу країну представляв письменник А. Курков, який презентував свою книгу „Українські щоденники”. Цей захід вартий уваги ще й тому, що він проходив під гаслом „Культура довіри”. В його рамках відбулися лекції, форуми, дискусії на теми кризи та конфліктів у країнах та світі в цілому. Зокрема, актуальній „українській темі” було присвячено цілу низку дискусій: „Україна та Євромайдан”, „Майбутнє України”, „Довіра до України” за участю

активістів нашого Євромайдану. Такий формат дозволив усім присутнім отримати інформацію про актуальний стан подій з першоджерел і, звичайно, обмінятися думками й досвідом у подоланні кризових та конфліктних ситуацій [11].

На окрему увагу заслуговує фотовиставка „Майдан. Обличчя та історії”, яка відкрилася 25 березня 2014 року в приміщенні Гамбурзького магістрату, адже це була найбільша в Європі виставка з часу революційних подій в Україні. На її відкритті був присутній Генеральний консул України у Гамбурзі Ю. Ярмілко [12].

Хорошу перспективу має двостороння співпраця у культурно-гуманітарній сфері між Україною та Австрією. На користь цього свідчать і традиційні історичні зв'язки між країнами, і близькість розташування. Неабияким фактором подальшого розвитку співробітництва стала наявність взаємного інтересу до національних культур з боку пересічних громадян і, що важливо, готовність владних структур забезпечити підтримку такого інтересу різноманітними заходами та акціями.

У контексті такої тісної взаємодії за сприяння Посольства України в Австрії, Федерального міністерства Європи, інтеграції та закордонних справ Австрії, та Національного культурно-мистецького та музейного комплексу „Мистецький Арсенал” в квітні 2014 року у віденському Будинку художника відбулася мистецька виставка „Я крапля в океані. Мистецтво української революції”, присвячена художнім та візуальним формам вираження протестів, відзнятим під час зимових подій на Майдані в 2014 році.

Чудовою нагодою розповісти світу про культурно-історичний аспект життя сучасних українців стала патріотична інсталяція „До і після Майдану” – виставка сучасного українського мистецтва, яка тривала протягом 10 днів листопада в одному з найбільш авторитетних музейних центрів Європи – „MQ” (Mueumsquartier Vienna). Європейці побачили 40 робіт наших митців, присвячених буремним подіям під час і вже після масових протестів в центрі Києва. Експозицію презентували в рамках програми Віденського Тижня Мистецтва за сприяння Федерального міністерства Європи, інтеграції та закордонних справ Австрії та Міністерства закордонних справ України [13].

Культурний діалог між Україною та Францією має давню історію, а отже й свої традиції. Приміром, щорічно Посольством України у Французькій Республіці спільно з українськими громадськими організаціями та асоціаціями проводяться урочистості з нагоди вшанування пам'яті Анни Київської, королеви Франції. З 2004 року при Посольстві України у Франції діє Культурно-інформаційний центр, де на регулярній основі відбуваються мистецькі, інформаційні, культурологічні заходи, покликані сприяти створенню на постійній основі українського культурно-інформаційного „осередку” у столиці Франції.

Рішуча підтримка євроінтеграційних прагнень України та її демократичних досягнень, а також трагічні події в Україні не могли не знайти своє відображення під час проведення протягом року в Парижі та в

інших французьких містах концертів духовних творів світового репертуару та традиційних українських пісень-шедеврів вокального мистецтва. Так, у приміщенні Центру в Парижі вперше прозвучали музичні твори: „Фреска Майдану” Є. Станковича, зворушлива „Мелодія” М. Скорика, органна музика українських композиторів В. Назарова та М. Колесси.

Тематика єдиної мирної і неподільної України також стала ідеєю урочисто відкритої в приміщенні Культурно-інформаційного центру художньої виставки дитячих картин „Моя мирна Україна”. Захід відбувся у жовтні завдяки взаємодії Міністерства закордонних справ України та Всеукраїнського благодійного фонду І. Янковського „Ініціатива заради майбутнього”.

Цікавим напрямом у сфері культурно-гуманітарних взаємовідносин обох країн є співробітництво українських та французьких центрів сучасного мистецтва. Так, 15 грудня 2014 року у паризькому музеї сучасного мистецтва „Palais de Tokyo” було презентовано виставку „Культура і конфлікт: Ізоляція у вигнанні” міждисциплінарного культурного центру „Ізоляція” (Донецьк). У рамках виставки, підготовленої цим унікальним мистецьким фондом, у Парижі представили проекти багатьох художників-донеччан, відео-інтерв’ю, аудіо-записи, які засобами сучасного мистецтва дозволили розповісти про ситуацію на окупованих територіях України [14].

Важливим фактором українсько-іспанського співробітництва є наявність в Іспанії чисельної української громади, якій Посольство України надає максимальної підтримки.

31 травня 2014 року в муніципальному парку „Андалусія” міста Алкала де Енарес (Мадридська автономія) відбувся урочистий захід „Садок вишневий коло хати...”, під час якого було посаджено 47 саджанців вишень з нагоди відзначення 200-річчя від дня народження Т. Шевченка, а також вшанування пам’яті його духовних нащадків – Героїв Небесної Сотні. Захід було проведено за ініціативи Української Патріотичної Асоціації „Воля” та за сприяння мерії міста, асоціації „Українці Алкали”, Посольства України, української греко-католицької та православної церков Іспанії, українських асоціацій Мадрида та Мадридської автономії. У заході взяли участь представники українських громадських організацій, Посол України в Іспанії С. О. Погорельцев, іспанські журналісти та інші.

Наочною ілюстрацією того, як наші митці руйнують стереотипи про Україну в проросійськи налаштованій країні, стала низка культурно-мистецьких заходів, проведених за сприяння Посольства України в Королівстві Іспанія.

Приміром, 19 травня у найбільшому університеті Іспанії – Complutense відбулося відкриття фотовиставки іспанського фотографа І. Санчеса „Слава Україні! Героям Слава!”, присвяченої подіям лютого 2014 року на Майдані в Києві. Виставку було організовано за сприяння Генерального архіву регіону Мурсія, української асоціації „Українці регіону Мурсія”, Посольства України в Іспанії та адміністрації факультету філології

університету Комплутенсе. Представлені на експозиції фотоматеріали показали мужність та героїзм українців у відстоюванні власного вибору – жити у розвинутій, демократичній, правовій європейській державі.

Спробу розкрити якомога ширшому колу людей правдиву, не викривлену російською пропагандою інформацію про ситуацію в Україні, здійснили організатори мистецької акції – виставки-благодійного аукціону „Rezo por Ucrania” („Молюся за Україну”) робіт українських художників та фотомитців, що відкрилася 26 вересня у Центрі авангардного мистецтва „Ла Неомудехар” (Мадрид) за підтримки Посольства України в Іспанії.

В експозиції було представлено понад три десятки робіт від митців з усієї України, серед них – живопис, графіка, скульптура (в тому числі кераміка), живопис на склі тощо. У категорії відеоарту продемонстровано короткометражні фільми студії BABYLON'13.

Окремий розділ у рамках виставки присвятили добутку рівненського фотохудожника, члена Британської Королівської Фотоасоціації С. Бусленка – серію робіт про Революцію Гідності та Євромайдан 2013–2014 рр. Фотохудожник передав ці роботи для виставки аби захистити імідж України в Іспанії: „Знав, що вони будуть експонуватися в культовому для іспанців місці: саме там, де сьогодні Центр авангардного мистецтва, були старовинні мистецькі майстерні. Тож тут традиційно гуртуються люди, які цікавляться і політикою, і мистецтвом”.

Акція мала щонайменше дві мети: збір коштів для українських госпіталів та прорив проросійської інформаційної блокади. І хоча 30 українських художників та скульпторів позиціонували проект виключно як гуманітарний, для допомоги пораненим українським військовим, все ж зустрілися з потужним спротивом іспанських засобів масової інформації, значна частина яких належить російським олігархам. За словами куратора благодійної виставки, президента форуму іспанського дизайну Р. Горегляда, мас-медіа проігнорували запрошення Посольства України на найпотужніший з моменту незалежності нашої держави культурно-мистецький захід, анонсувавши подію лише у двох інтернет-виданнях.

Українські патріоти Іспанії кажуть, що надто боляче від того, що нині у свідомості пересічного іспанця український герб і прапор асоціюються з фашистською символікою, адже звідусіль він чує одне й те саме: в Україні виграли фашисти. На підтвердження цього там проводять акції на підтримку так званих „ДНР” та „ЛНР”. Скажімо, з 8 по 23 жовтня в одному з найбільших університетів Іспанії в Барселоні прочитали курс лекцій „Гуманітарна трагедія на південному сході України та її наслідки для Європи”. В рамках цього курсу демонстрували російський фільм „Фашизм, як він є”. І коли 6 українців прийшли під стіни університету, щоб заявити про свою незгоду, на них із кулаками накинулися півсотні молодиків. Реакції поліції – жодної. Натомість подібні слухання масово проходять в інших університетах.

Після експонування у столиці Іспанії виставка переїхала до Барселони, де в приміщенні греко-католицької церкви цього міста відкрили маленький український культурний центр: за підтримки священиків, волонтерів, українських емігрантів та посольства. Наша держава, на жаль, не знайшла кошти для відкриття культурного центру України в Мадриді [15, 16].

Натомість Культурно-інформаційний центр у складі Посольства України в Румунії передбачив планом на 2015 рік проведення цілого спектру заходів з метою поширення серед румунської громадськості знань про історію сучасної України. Так, консолідації позитивного іміджу України на території цієї країни сприятиме підготовлений Центром і випущений у травні 2014 року інформаційний бюлетень, присвячений 70-й річниці депортації кримських татар. Цей спеціальний випуск містить довідку про ті заходи, що вживались Україною з метою облаштування та інтеграції в українське суспільство колишніх депортованих кримських татар, охоплюючи великий період – з 1991-го по березень 2014 року.

Показово також, що у поточному році трагічна для народу України дата – 20 лютого – об'єднала громадськість Румунії задля вшанування пам'яті Героїв Небесної Сотні та річниці Євромайдану. Акція проходила в приміщенні Культурно-інформаційного центру, в Бухаресті, за участю представників української громади, культурно-освітніх кіл, студентів українського відділення Бухарестського університету, представників друкованих видань Союзу українців Румунії, співробітників Посольства та інших.

Розпочався захід хвилиною мовчання за загиблими на Майдані в ті дні минулого року. Звертаючись до присутніх, Посол Т. Бауер відзначив подвиг Героїв Небесної Сотні як символ непереможності українського народу. Присутнім також було продемонстровано фільм О. Стеколенка „Коктейлі Грушевського”. На стендах, розташованих біля Посольства України в Румунії та в приміщенні Культурно-інформаційного центру, було розміщено фотовиставки, присвячені Революції Гідності [17].

Окреме місце в роботі Посольства України в Республіці Хорватія в минулому році також займали заходи, пов'язані із трагічними подіями на київському Майдані Незалежності. Так, на спомин жертв Революції Гідності було організовано численні молебні у Загребському Кафедральному Соборі та у Греко-католицьких церквах у місцях компактного проживання української громади. А в Національному театрі опери та балету міста Вараждін відбувся гуманітарний концерт на підтримку народу України, в якому взяли участь мистецькі колективи Хорватії. Крім того, в рамках кінофестивалю „Human rights film festival” у Загребі відбувся показ документального фільму про події на київському майдані „Все у вогні”, який мав великий резонанс серед хорватської аудиторії [18].

Пам'ять Героїв Небесної Сотні, воїнів і мирних мешканців України, які віддали свої життя за Батьківщину, вшанували й у Греції. Так, 21–22

лютого 2015 року за сприяння Посольства України в Грецькій Республіці на острові Родос Грецький екзархат провів панахиди за участю представників української громади Греції.

Акції передувала зустріч Посла України в Грецькій Республіці В. Шкурова з екзархом Української Православної Церкви Київського Патріархату в Греції, єпископом Херсонеським Хризостомом та представниками Товариства української діаспори Греції „Українсько-Грецька Думка”. Сторони, зокрема, обговорили питання щодо можливості надання гуманітарної допомоги постраждалим внаслідок бойових дій на сході України, а також сприяння міжконфесійному діалогу й культурним обмінам між двома країнами [19].

Особлива атмосфера взаємовідносин, що склалася на сьогодні між Україною та Грузією, багатовікова історія культурних зв'язків, які продовжують наповнюватися новими успішними проектами та мистецькими заходами, – ці та інші фактори відкривають безмежні можливості для розвитку взаємовигідного і конструктивного двостороннього культурно-гуманітарного співробітництва, яке у наші часи набирає нових обертів.

Значною подією в політичному і культурному житті двох країн стало проведення з 24 по 26 жовтня 2014 року в Тбілісі на підтримку українського народу у його боротьбі за свободу, суверенітет й територіальну цілісність України фестивалю класичної музики „Дні України” за участю Державного симфонічного оркестру Грузії, а також відомих грузинських та українських музикантів. У рамках заходу відбулася прем'єра симфонії № 5 „Про війну”, написаної українським композитором В. Антонюком спеціально до цієї події. Окрім того, під час концерту вперше прозвучав твір грузинського композитора Л. Башарулі „Після війни” у спільному виконанні українських і грузинських майстрів. Фестиваль відбувся за сприяння Посольства України в Грузії, Міністерства культури та охорони пам'ятників Грузії та Національного музичного центру Грузії [20].

Ще одним заходом, що символічно об'єднав грузинський та український народи, став Тиждень українського кіно, який проходив у Тбілісі з 29 січня по 1 лютого 2015 року на підтримку незаконно заарештованого російськими спецслужбами українського режисера О. Сенцова. В рамках Тижня було показано чотири українських фільми: „Гамер” (реж. О. Сенцов), „Поводир” (реж. О. Санін), „Параджанов” (реж. О. Фетісова і С. Аведікян) та документальний фільм творчого об'єднання BABYLON'13 – „Сильніше, ніж зброя”. Благодійні покази, покликані сприяти визволенню політв'язня, проходили за підтримки Національного кіноцентру Грузії та за сприяння Посольства України в Грузії [21].

Конкретні напрями співробітництва між Україною і Литвою в культурно-гуманітарній сфері визначаються наразі положеннями Програми культурного співробітництва між Міністерством культури України та Міністерством культури Литовської Республіки на період 2012–2015 роки.

Діяльність нашої дипломатичної установи в Литві у 2014 році значною мірою була спрямована на сприяння в організації публічних заходів на підтримку України. Проведені культурно-гуманітарні акції виявилися не тільки масштабними, але й мали широкий суспільний резонанс серед громадян Литви.

Багатотисячна громадська акція „Одне серце” на підтримку України та засудження окупації Криму відбулася 11 березня у центрі Вільнюса за участі Спікера Сейму Литовської Республіки Л. Граужинене та Прем’єр-міністра А. Буткявічюса, під час якої відбулося розгортання 250-метрових державних прапорів України та Литви у формі серця; 11 квітня – резонансний публічний українсько-литовський захід на протидію російській пропаганді „Інформація – наш захист” 23 серпня – урочистості з нагоди Дня Незалежності України за участі Президента Литви Д. Грібаускайте та концерт української співачки Р. Лижичко на центральній Кафедральній площі Вільнюса під гаслом „Запалить вогонь єдності з Україною”; 24 серпня – виставка „За вашу і нашу свободу” фотографій та артефактів з Майдану; 18 вересня – акція студентів з України, на якій був присутній мер Вільнюса А. Зуокас; 21 вересня – проведення велелюдного „Маршу миру”, який завершився виступом українського гурту „ТаРута”; 9 листопада – концерт українського акордеоніста В. Зубицького в Литовській національній філармонії тощо.

Символічним завершенням 2014-го року став благочинний гала-концерт відомих українських та литовських виконавців під патронатом Д. Грібаускайте, що відбувся 15 грудня у Палаці Великих князів Литви за участі першого Глави Литовської держави В. Ландсбергиса. Мета цього проекту – створення руху солідарності міжнародного масштабу, в якому братимуть участь громадяни багатьох країн, котрі підтримують боротьбу України за свободу, суверенітет і територіальну цілісність. У рамках заходу було зібрано 44 000 литів (12 694 євро) для Дніпропетровського військового шпиталю на лікування та протезування українських бійців АТО [22].

Відомо, що у більшості європейських країн культурні установи є додатковою ланкою дипломатичних структур, що, власне, й дає підставу говорити про ці організації як про інституції культурної дипломатії, на відміну від інших суб’єктів культурних обмінів.

Практично всі європейські культурні інституції транслиують до країни перебування найновіші суспільні ідеї зі своїх країн, що, відповідно, впливає на взаємне зацікавлення сучасною культурою. Йдеться про формування мережі високопрофесійних та ефективних культурних інституцій, які працюватимуть збалансовано в одній ідейній та технологічній площині. А головне – матимуть автономний статус. На таких засадах працюють авторитетні іноземні культурні інституції: Британська Рада, Французький Інститут, Гете-Інститут, Польський Інститут, Інститут Сервантеса тощо.

Підґрунтям для створення подібних українських інституцій в Європі є вже напрацьовані зв’язки між приватними учасниками культурного процесу,

діяльність осередків української діаспори, робота культурно-інформаційних центрів у складі дипломатичних установ за кордоном. На сьогодні є очевидним, що останні не можуть бути використаними як інструмент культурної дипломатії без ґрунтового переформатування. Заходи культурної дипломатії повинні відбуватися за тісної підтримки держави, однак без чиновницького тиску.

Стимулювати розвиток культурної дипломатії неможливо без інновацій та без змістовної культурної політики. Промовистий приклад: Законом Франції про міжнародні відносини від 27 липня 2010 року було створено Французький Інститут, загальна ж чисельність його установ у світі – 101 одиниця. Окрім нього функціонує 161 офіс служби культурної співпраці і діяльності та 445 товариств Альянс Франсез. Кількість щорічних культурних маніфестацій, що знайомлять за кордоном з творчістю французьких митців – близько 50 000. На міжнародному рівні виділяють три пріоритети французької культурної політики: поширення сучасного мистецтва у всіх його формах, поширення французької культури і реалізація культурного розмаїття, зміцнення професійного потенціалу та мистецьких зв'язків [2].

Промоція мови є таким же першочерговим завданням, як і промоція культури для більшості культурних інституцій. У той же час діяльність деяких із них орієнтується суто на поширення мови та отримання з цього дивідендів: наприклад, Гете-Інститут іноді протягом року на проведенні мовних курсів заробляє близько 100 мільйонів євро [3].

Наша держава має не тільки осмислити європейський досвід, але й запозичити найбільш ефективні моделі задля посилення своєї культурної присутності в Європі та світі, створивши, наприклад, мережу Українських інститутів у провідних столицях Європи та світу.

А поки що просування української національної культури за межами батьківщини здійснюється за допомогою приватних ініціатив наших співвітчизників за умови безпрецедентної підтримки міжнародною спільнотою євроінтеграційного курсу України.

Отже, нижче наведено декілька таких прикладів, які спроможний вмістити формат даної роботи. Насправді ж їх набагато більше, про що свідчать численні повідомлення в мережі Інтернет та на шпальтах вітчизняної преси.

24 серпня 2014 року, у день, коли Україна святкувала річницю своєї Незалежності, в Швеції було відкрито „Український інститут у Швеції”, основною діяльністю якого є популяризація української культури за кордоном. Ініціатори відкриття установи – українки за походженням, сестри Н. та О. Пасічник.

Одна із сестер, всесвітньовідома українська піаністка Н. Пасічник, переконана, що сьогодні, коли Україна переживає надзвичайно складний період, українці за кордоном мають докласти максимум зусиль, щоб розповісти про Україну світові. Попри те, що українська піаністка живе у

Швеції, вона є громадянкою України, як і, до речі, її сестра О. Пасічник – солістка Варшавської камерної опери.

За словами ініціаторів проекту, мета Українського інституту – популяризація у Швеції української високої культури, про яку, на жаль, мало хто поінформований в Європі, в кращому випадку – це знання на рівні фольклору, гопака й писанок. Тому, коли комусь із сестер замовляють сольний концерт, в свою програму вони завжди включають українську музику, аби бодай трохи заповнити той вакуум щодо української культури.

На думку артистки, насправді композиції В. С. Косенка та Л. М. Ревуцького анітрохи не гірші за твори С. В. Рахманінова і П. І. Чайковського. Втім, формування іміджу України за кордоном як країни з високою культурою не було пріоритетним питанням попереднього українського уряду і державного представництва за рубежом. Від нової влади зараз не можна цього вимагати, оскільки в країні йдуть військові дії. Захист території – це пріоритет № 1 українських державних очільників. Однак, вважає українська піаністка, пріоритетом № 2 має бути формування позитивного іміджу України за кордоном – так, як це роблять усі цивілізовані країни. Маючи свої культурні представництва у вигляді власне інститутів, вони співпрацюють з посольствами і здійснюють промоцію своєї культури у світі. Така ініціатива має реалізовуватися на державному рівні. Тож, саме зараз, коли очі всього світу прикуті до України, час заявити про себе. Якщо ми його не використаємо, то використає хтось інший, і не на нашу користь.

Позитивним фактом у даному випадку видається роль Швеції, яка із самого початку подій на Майдані підтримувала європейський вибір України. Але навіть попри те, що ця підтримка була дуже сильною, шведів не оминула російська пропаганда, особливо на початку розвитку подій в Україні.

Н. Пасічник налаштована максимально використати всі свої професійні зв'язки, залучатиме й меценатів, адже на промоцію культури потрібні кошти. Зокрема, вона сподівається, що ініціатива знайде підтримку й серед інших українців за кордоном, не байдужих до майбутнього своєї Батьківщини, а Український інститут у Швеції стане державним, а не функціонуватиме на громадських засадах, і тісно співпрацюватиме з представництвами України у Швеції. А поки що інститут займатиметься популяризацією української високої культури у Швеції.

І наостанок слід додати, що в урочистостях з нагоди презентації інституту взяли участь як іноземні дипломати – міністр культури Швеції Л. Адельсон-Лільерут, Посол США у Швеції М. Бжежинський, а також послы і тимчасово повірені Молдови, Угорщини, Румунії, Болгарії, Литви, Грузії, – так і представники дипломатичного корпусу України, за підтримки яких в одному з 9-ти королівських театрів Стокгольма, в Ульріксдасі, відбувся благодійний концерт. Це була насправді унікальна акція, адже зірки міжнародної класичної сцени виконували музику українських класиків – М. Лисенка, В. Косенка, М. Скорика, Я. Степового, К. Стеценка, З. Дашака та інших [23, 24].

Наступні приклади на підтвердження успішного просування національних мистецьких та культурних продуктів на світовому культурному ринку через приватні ініціативи стосуються кіноіндустрії.

Відомо, що підвищення конкурентоспроможності сучасного українського кіномистецтва і його достойна презентація за кордоном – серед найголовніших пріоритетів розвитку в галузі культури. Наразі про інтерес до українського кіно свідчить його потужне представництво на всіх відомих міжнародних фестивалях, численні нагороди кіномитцям України від журі найпрестижніших конкурсів. Ясна річ, до України та українського кіно, з відомих історичних причин, сьогодні особливий інтерес, тож варто цим скористатися заради підтримки вітчизняної кіноіндустрії й інтеграції молодих кінематографістів у світове співтовариство.

З метою підняття іміджу України за кордоном з 5 по 7 грудня 2014 року в Університеті телебачення і кіно Мюнхена пройшли Дні українського кіно, організовані Всеукраїнським благодійним Фондом І. Янковського „Ініціатива заради майбутнього”. Проект було здійснено завдяки співпраці Генерального консульства України в Мюнхені, Міністерства культури України, Державного агентства України з питань кіно та Київського міжнародного кінофестивалю „Молодість”.

Публіка побачила найкращі українські фільми останніх років та найяскравіші короткометражні фільми 44-го кінофестивалю „Молодість”, які особисто представляли команда молодих талановитих українських режисерів, акторів і продюсерів. Так, у рамках заходу відбулася мюнхенська прем'єра нового фільму „Поводир”. Уся ж повнометражна програма складалася з кінострічок, створених у 2012–2014 роках, які завоювали симпатії глядачів і відзначені нагородами світових кінофестивалів.

Дана акція розглядалася організаторами як стартовий майданчик для молодих талантів, здатний надати імпульс їхньому подальшому розвитку. На церемонії відкриття Днів І. Янковський зазначив, що підтримка національного конкурсу короткометражних фільмів і роботи вітчизняних делегацій на світових кінофестивалях допоможуть відкрити в Україні унікальних самобутніх режисерів, які з часом братимуть участь у таких престижних кінофестивалях, як Канський, Берлінський, Венеціанський.

Крім культурної місії, Дні українського кіно в Мюнхені мали й благодійний характер. Всі кошти, зібрані від продажу квитків, було передано на потреби дітей, котрі постраждали від воєнних дій на сході України [25].

Необхідно зауважити, що завдяки успішній співпраці Фонду І. Янковського з кінофестивалем „Молодість” та Міністерством закордонних справ України вдалося реалізувати вже не один такий значущий культурологічний міжнародний проект. Наприклад, з 5 по 13 лютого 2015 року в столиці Німеччини проходив ювілейний, 65-й Берлінський кінофестиваль, на якому вперше за багато років „Срібним ведмедем” було нагороджено відомого українського кінооператора С. Михальчука за роботу над російсько-українсько-польським фільмом О. Германа-молодшого „Під

електричними хмарами”. Серед українських кінематографістів, участь котрих у заходах „Берлінаре – 2015” стала можливою завдяки підтримці Фонду „Ініціатива заради майбутнього”, був і володар головного призу минулорічного Національного конкурсу кінофестивалю Молодість – золотого „Скіфського оленя” – молодий київський режисер Н. Романченко. Цього року автор представив документальну стрічку про Майдан „Обличчя”.

Традиційно на „Європейському кіноринку” в рамках Berlinale працював головний майданчик, на якому презентується молоде українське кіно – Національний стенд „Ukrainian Film Corner”. Його вже не перший рік спільно організують Фонд Ігоря Янковського і КМКФ „Молодість” у співпраці з Національним центром ім. О. Довженка за підтримки Держкіно України.

Не дивно, що урочистий прийом на честь молодих кінематографістів, який меценат влаштував у Посольстві України у ФРН, викликав особливий інтерес. У старовинному маєтку на Альбрехтштрассе, 26, в цей вечір зібралося більше 120 кінематографістів, журналістів, дипломатів і друзів України з різних країн світу.

Відкриваючи вечір, засновник Всеукраїнського благодійного Фонду „Ініціатива заради майбутнього” І. Янковський зазначив: „Ми всі зараз багато говоримо і думаємо про військові дії на сході України. Але у війні перемагають не тільки, і не стільки на полях битв. У першу чергу, ми повинні виграти війну в головах і серцях людей. Кінематограф, як жодне інше мистецтво, дозволяє великій кількості людей розділити наші цінності і переконання, бажання українців жити у мирній, вільній і незалежній країні. Знайомлячи світ з роботами молодих українських режисерів, ми робимо нашу країну ближчою і зрозумілішою Європі і всьому світу. Ось чому наш Фонд вже не перший рік привозить на світові кінофестивалі молодих талановитих українських кінематографістів, знайомить світ з їх творчістю, а їм дозволяє відкрити нові горизонти. Я сподіваюся, що за підсумками роботи на міжнародному кінофестивалі, вони налагодять нові ділові та творчі контакти, наберуться досвіду і знань, отримають новий імпульс для розвитку своєї творчості” [26, 27].

І, насамкінець, завдяки ініціативі Фонду FIRTASH Foundation, що є приватним благодійним фондом, заснованим сім’єю Фірташ з метою надання довгострокової системної підтримки у сфері освіти та культури України, щорічно у Лондоні проходять Дні України у Великій Британії. Першочергове стратегічне завдання заходу – привернути увагу міжнародної спільноти до сучасного українського мистецтва та сприяти формуванню позитивного іміджу України за кордоном. Значущість цієї події для України важко переоцінити. Акції у рамках Днів України завжди мають суспільний резонанс, демонструючи значний інтерес європейської громадськості до України, її культури і мистецтва.

8 жовтня 2014 року в рамках щорічного фестивалю у відомій лондонській галереї Saatchi Gallery відбулося офіційне відкриття виставки

сучасного українського мистецтва „Передчуття: українське мистецтво сьогодні”. Цього разу його організатори вирішили сконцентрувати свої зусилля і ресурси на підтримці видатних українських художників. Виставка, яка тривала у столиці Великої Британії до 3 листопада, представила унікальну колекцію робіт сучасних українських художників, об’єднавши в одній експозиції різні техніки, напрями, жанри і навіть способи подачі. Відвідувачі отримали можливість побачити те різноманіття форм та ідей, яке породила українська арт-спільнота за роки незалежності. Це і живопис, і графіка, і інсталяції. За рівнем, глибиною і масштабністю це була найбільш повна виставка сучасного українського мистецтва. Подібних колекцій британська громадськість досі не бачила. У підсумку відвідувачі високо оцінили рівень і майстерність наших художників. За словами керівника фонду Л. Фірташ, цей захід сприятиме пропаганді України, її мистецтва, яке заслуговує посісти гідне місце в світовій культурній спадщині [28, 29].

Водночас, поряд із очевидним успіхом української культурної дипломатії на теренах Європи, можна прослідкувати й певні невтішні факти.

Взяти хоча б роботу дипломатичних місій України та культурно-інформаційних центрів у їх складі. За висновками Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України, який проаналізував роботу культурних представництв України за кордоном впродовж 2011–2013 років, у більшості випадків за дипломатичними угодами криються суто формальні заходи, пов’язані з обмінами делегаціями, не виправдано велику частину яких складають чиновники дипломатичних служб чи профільних міністерств, що створює лише видимість роботи, ставить під сумнів її змістовну частину та доцільність загалом.

Інший висновок носить рекомендаційний характер: оскільки організацію роботи культурно-інформаційних центрів покладено не лише на Міністерство закордонних справ України, а й на Міністерство культури України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство молоді та спорту України, Державний комітет телебачення та радіомовлення України, – варто посилити їхню участь у плануванні роботи відповідних культурних представництв Української Держави за кордоном.

Наприклад, Міністерство культури України фактично не долучалося до роботи культурно-інформаційних центрів у цей період. За три останні роки відомство спромоглося підтримати діяльність вітчизняних культурних представництв за кордоном хіба що наданням відповідних інформаційних матеріалів та сувенірної продукції. Винятком є підтримка Міністерством культури України низки заходів у Національному культурному центрі України в Москві (святкові концерти, культурно-мистецькі акції, присвячені державним святкам). Відомо, що Міністерство культури України залишало без відповідей звернення посольств України з метою залучення до заходів, здійснюваних культурно-інформаційними центрами. Як наслідок, маємо відсутність аналізу та прогнозування роботи останніх, моніторингу їхніх

потреб і можливостей, скоординованої діяльності як культурних представництв.

Можна також зауважити, що діяльність культурно-інформаційних центрів здебільшого обмежена протокольними заходами або ж заходами з інформаційно-роз'яснювальної роботи – з нагоди Дня Соборності та Свободи України, Міжнародного дня рідної мови, Шевченківських днів тощо, – відзначення щорічних ювілейних дат, вшанування пам'яті видатних українців. Тоді як сьогоднішня, вельми промовиста ситуація, що склалася в спільному між Україною та країнами Євросоюзу культурному просторі, не має часу для зволікань, вона спонукає дипломатичні місії до пошуку нових творчих підходів у плані розвитку актуальної культури. Більш активна позиція таких центрів сприятиме налагодженню нових контактів із закордонними партнерами, більш оперативному наданні інформаційної допомоги та консультацій представникам ділових кіл країни акредитації, зокрема щодо особливостей українського законодавства, організації презентацій українських інвестиційних проектів тощо [2].

З іншого боку, останнім часом значно посилились позиції Міністерства культури України щодо налагодження двосторонніх міжнародних контактів, у тому числі на міжвідомчому рівні.

Якщо взяти культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Польщею, одним з елементів співпраці є використання польського досвіду у реформуванні менеджменту галузі культури України. Так, 23 лютого 2015 року в рамках робочого візиту Віце-прем'єр-міністра – Міністра культури України В. Кириленка до Республіки Польща відбулась зустріч з директором Інституту Адама Міцкевича П. Поторочином. Сторони обговорили розширення двостороннього співробітництва у сфері культури з використанням польського досвіду у створенні і реалізації культурних проектів.

У ході зустрічі наголошувалося, що українська культура, її багаті традиції повинні бути якнайширше присутні у світі, особливо у контексті сьогоднішньої антипропаганди. Директор польського інституту принагідно зосередив увагу на окремих успішних проектах стосовно пропагування позитивного іміджу Польщі за кордоном. В. Кириленко, в свою чергу зауважив, що для України досвід Польщі є надзвичайно важливим, адже сьогодні, у світлі воєнних дій на Донбасі, твориться нова українська ідентичність, постає нова українська нація [30].

І дійсно, сьогоднішнє українське суспільство відображає чудову громадянську зрілість. Аби скоротити прірву між культурою європейського простору та українською сьогодні важливо спрямувати ресурси на активну співпрацю зі світовою культурною спільнотою, щоб показувати за кордоном нову Україну та її нову культуру, позбавлену „шароварщини”. Наразі більша частина закордонної громадської активності відбувається без підтримки з боку України. Йдеться не лише про брак фінансування, але й організаційного

та інформаційного сприяння. Якби така підтримка була, то і стан українського іміджу зараз був би значно кращим [31].

Престиж держави та її міжнародний статус великою мірою залежать від того, як працює її культурна дипломатія та як функціонують установи, що її представляють. Особливо це важливо в період, коли проти України ведеться вкрай агресивна гібридна війна, вагомою складовою якої є інформаційні й дипломатичні чинники.

Передусім, необхідно подолати різночитання поняття культури в ЄС та в Україні. Згідно документів європейських структур, культуру визначено пріоритетом європейської розбудови, вона виступає репрезентантом європейської ідентичності та громадянства, проголошується носієм такої визначальної європейської цінності, як розмаїття. Протягом незалежності України політичний клас не розглядав культуру як пріоритетну галузь державної політики, на якій роками позначалися недофінансування, корумпованість, непрофесійність. Це, відповідно, й досі перешкоджає забезпеченню її відкритості, виходу українського культурного продукту на європейський ринок, унеможлиблює повноцінний розвиток української культурної дипломатії [3].

Україна залишається здебільшого беззахисним об'єктом численних інформаційних агресій ззовні, які здійснюються з різних причин: боротьба за вплив на Україну між іншими державами, намагання дестабілізувати її внутрішнє становище, завдати шкоди її міжнародному авторитету, конкуренція на зовнішніх ринках, політичні, територіальні суперечки тощо. З іншого боку, величезна кількість внутрішніх проблем давали й дають безліч інформаційних приводів для негативних повідомлень про Україну у світових медіа [1].

Сьогоднішня Україна проходить через той тяжкий етап, в якому можна здобути або втратити все, і зараз їй життєво необхідно вирватися з цієї орбіти. Не формально, буквою закону, а реально, переходом на інші естетичні орієнтири. Україні необхідно не лише на політичному рівні, але і на культурному відновити свій історичний статус європейської країни, наново спожити природну для українців європейську матрицю, наверхстати упущене в радянсько-російському болоті дорогоцінне століття.

Якщо ми не зробимо цього, всі зусилля української армії виявляться марними. І мужність артистів, які їдуть виступати в зону АТО, стане всього-лише безглуздим ризиком [32].

Культура є тією віссю, навколо якої вибудовується гармонійне суспільство з потужною системою цінностей. Історія продовжується і, незважаючи на масу депресивних елементів, Україна ніколи не мала настільки хороших можливостей для цивілізаційного ривка, як сьогодні. Такий унікальний шанс українці вибороли рік тому на Майдані. Час змінювати імідж на краще [33].

Список першоджерел

1. Формування позитивного міжнародного іміджу Української держави в інформаційному просторі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/December2009/02.htm>
2. Оптимізація посилення культурної присутності України в Європі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1522/>
3. Досвід функціонування європейських інститутів культурної дипломатії: висновки для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1649/>
4. Формування позитивного іміджу в Україні через можливості українців закордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodizhka.if.ua/index.php/news/2097-formyvannya-posytyvnogo-imidzhyv-ukraini-cherez-mozhlyvosti-ukrainciv-sakordonom>
5. Пасова Т. Європарламент побачить Донбас очима фотожурналіста „Голосу України” / Тетяна Пасова // Голос України. – 2014. – 9 груд.
6. Європі продемонстрували агресію Кремля: [Інф.] // Голос України. – 2014. – 10 груд.
7. У соборі Нотр Дам дю Саблон в бельгійській столиці пройшло богослужіння в зв'язку з річницею Революції гідності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-offices-news/33686-u-sobori-notr-dam-dyu-sablon-v-belygijsykiy-stolici-projshlo-bogosluzhinnya-v-zvjazku-z-richniceju-revoljuciji-gidnosti>
8. Митці Європи підтримують Україну в її боротьбі проти російської агресії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://belgium.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/34297-mitci-jevropi-pidtrimujuty-ukrajinu-v-jiji-borotybi-proti-rosijsykoji-agresiji>
9. У Лондоні відкрили художню виставку, присвячену Майдану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.ua/articles/culture/_u-londoni-vidkrili-hudozhnyu-vistavku-prisvyachenu-majdanu/566457
10. У Берліні відкрилася виставка українських художників „The Ukrainians” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lifepravda.com.ua/culture/2014/05/30/170235/>
11. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Німеччиною [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://germany.mfa.gov.ua/ua/ukraine-de/culture>
12. Фотовиставка „Майдан. Обличчя та історії” відкрилась у Гамбурзі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unn.com.ua/uk/news/1322486-fotovistavka-maydan-oblichchya-ta-istoriyi-vidkrilas-u-gamburzi>
13. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Австрією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://austria.mfa.gov.ua/ua/ukraine-at/culture>

14. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Францією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://france.mfa.gov.ua/ua/ukraine-france/culture>
15. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Іспанією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://spain.mfa.gov.ua/ua/ukraine-es/culture>
16. Омелянчук І. Блокаду проривали... молитвою // Уряд. кур'єр. – 2014. – 7 листоп.
17. Культурно-інформаційний центр у складі Посольства України в Румунії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://romania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ro/culture>
18. Посольство України в Республіці Хорватія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://croatia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-croatia/culture>
19. Зустріч Посла України з представниками Грецького екзархату Української Православної Церкви Київського Патріархату та української громади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://greece.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/33390-zustrich-posla-ukrajini-vshkurova-z-predstavnikami-grecyukogo-jekzarkhatu-ukrajinsykoji-pravoslavnoji-cerkvi-kijivsykogo-patriarkhatu-ta-ukrajinsykoji-gromadi>
20. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Грузією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://georgia.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ge/culture>
21. З 29 січня по 1 лютого 2015 року у Тбілісі проходитиме Тиждень українського кіно на підтримку Олега Сенцова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://georgia.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/32082-z-29-sichnya-po-1-lyutogo-2015-roku-u-tbilisi-prohoditimetizhdeny-ukrajinsyukogo-kino-na-pidtrimku-olega-sencova>
22. Гуманітарне співробітництво у 2014 році. Литва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lithuania.mfa.gov.ua/ua/ukraine-it/culture>
23. Пасічник Н. „Нашій країні саме зараз час заявити про себе” / Наталія Пасічник ; [інтерв'ю вів] О. Костюченко // День. – 2014. – 12 серп. – С. 11.
24. Жуков А. „Ставлення до України у світі змінилося кардинально” / Артем Жуков // День. – 2014. – 27 серп.
25. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Францією [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://france.mfa.gov.ua/ua/ukraine-france/culture>
26. Бровко А. Наші на Берндт-Айхінгер-Платц / Антон Бровко // Україна молода. – 2014. – 10 груд.
27. Агрест-Короткова С. „Поводир” та інші / Світлана Агрест-Короткова // День. – 2014. – 10 груд.
28. Понад 110 тисяч мешканців і гостей Лондона відвідали «Дні України у Великобританії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine-days.co.uk/news/23102013.html>

29. Відбулося офіційне відкриття виставки сучасного українського мистецтва «Передчуття: Українське мистецтво сьогодні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukraine-days.co.uk/news/09102014.html>

30. Робочий візит Віце-прем'єр-міністра – Міністра культури України В'ячеслава Кириленка до Республіки Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/press-center/news/33731-robochij-vizit-vice-premjer-ministra--ministra-kulyturi-ukrajini-vyacheslava-kirilenka-do-respubliki-polyshha>

31. Толкачов О. Чи вибереться Україна з іміджевої ями? / Олексій Толкачов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/content/article/1770466.html>

32. Формування позитивного іміджу в Україні через можливості українців закордоном [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodizhka.if.ua/index.php/news/2097-formyvannya-posytyvnogo-imidzhyv-ukraini-cherez-mozhlyvosti-ukrainciv-sakordonom>

33. Ярослав Грицак: Порошенко втрачає час, Яценюк тягне нас вниз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ukr.media/politics/225671/>

Матеріал підготувала

Шлепакова Т. Л.
голов. бібліограф
відділу наукового аналізу
і узагальнення інформації

Комп'ютерне опрацювання та редагування **І. Г. Піленко**

Підписано до друку 30.03.2015. Обл.-вид. арк. 1,25. Б/т. Зам. 35. Безплатно

Ротапринт НПБ України, Київ–1, Грушевського, 1. Тел. 278–85–12